

VI. A VÁLLALKOZÁSOK REÁLSZFÉRÁJA

Szerző dezs

Vállalkozásgazdaságtan tétel

Reálszféra:

a cégeknél végbemenő anyagi-fizikai folyamatok összesége. Ki-terjed a termelés, a forgalmazás, a szolgáltatás minden anyagi jellegű mozzanatára, azaz a – beszerzésre - termelésre - készletezésre A hozzájuk tartozó erőforrásokhoz információs folyamatok és szabályozási folyamatok társulnak.

Logisztika:

a reálszféra termékáramlási és készletezési folyamatai, valamint az információk és szabályozási folyamatok együttes kezelésével foglalkozik.

Célja

minél

magasabb kiszolgálási színvonal.

Kiszolgálási

színvonal

mutatói:

1.)

Rendelkezésre

állás: a cég a vele szemben jelentkező igények hány %-át tudja kielégíteni adott határidőn belül.

2.)

Kiszolgálási

idő: a rendeléssel a teljesítésig eltelt idő. (minél rövidebb, annál jobb)

3.)

A

kiszolgálás minősége:

mennyiségben és

minőségben hogyan tudta a cég az igényeket teljesíteni.

A

reálszféra bemutatására

állapot- és

folyamatjellemzők használhatók. (stock és flow típusú mutatók)

Az

állapotjellemző egy

adott időpontra vonatkozik. (dec. 31.-én)

A

folyamatjellemző egy

adott időszakra vonatkozik. (negyedév, félév)

Beszerzés:

A
termelési és szolgáltatási
tevékenységhez szükséges
anyagforrások megszerzését
jelenti. Az elmúlt
időszakban felértékelődött,
meg-nőtt az igénye. A környezethez
való
alkalmazkodás egyik legerő-teljesebb
ha-tású terület. A kedvezően
beszerzett
javakat lehet a legjobban értékesíteni.

Beszerzési
módok

1.)

Raktározás
nélkül: rögtön be
állíthatom a gépet,
nincs szükség raktárra.

a)

Egyedi
beszerzés: főleg a
beruházási javakra
jellemző, de előfordul a
fo-gyasztcikk-kereskedelemben is.
(gépek, nagy
berende-zések)

b)

Termelésorientált
beszerzés: (JUST IN TIME)
akkor érkez-nek a szükséges
dolgo-k, amikor éppen szükség van
rájuk. A J.I.T.
beszerzés előfeltételei: - a
szükséglet percnyi pontos ismerete - a
szállítónak
abszolút megbízhatónak kell lennie - a
szállítót az üzem
közeli-be kell
telepíteni, így alacsonyabb a kockázat
- min. ellenőrzés kiiktatása

2.)

Raktározással

a)

Szerződésorientált
beszerzés: a rendelést
tétel-esen
fel kell adni, és a kész-letre
gyártás valósul meg.

b)

Raktárral
történő beszerzés:
becsült keresletről
van szó és magas
raktáro-zási kockázat
áll fenn.

Beszerzés
lebonyolítása

1.)

Tervezés: a
beszerzendő javak fajtáinak,
mennyiségének és

időpontjának megtervezése. MIT?

MENNYIT?

MIKOR?

2.)

Beszerezési lehetőségek:

szakmai szervezetek (kamarák),

címlistái „ki mit

gyárt” katalógusok,

prospektusok, szóbeli ajánlás

alapján. HOL?

3.)

Ajánlatok benyújtása:

a cég preferenciarendszeréhez

leginkább illeszkedő

szállítóktól kér

ajánlatot. ÁR?

4.)

Ajánlatok

összehasonlítása:

a cég számára a legkedvezőbb

kiválasztása és rendelkezzen

tartalék szállítóval.

KONDÍCIÓK?

5.)

Rendelésfeladás:

manapság már faxon telefonon

történő feladás a gyakor-lat,

nincs postai

átfutási idő. MIKOR?

6.)

A szállítók

értékelése:

több lépéses

értékelés: kritériumok

kiválasztása,

ne-gatív pozitív

értékek

meghatározása, a paraméterek

fontossági sorrendje. KI?

Beszerezési

források:

saját gyártás v. idegen

forrás. „MAKE or BUY”

1.)

Saját gyártás

Előny:

- minőségi garancia

(főleg ha van a cégnek know-how-ja) -

ellátási biztonság - az adott

kapacitások

kihasználása - nincs szükség

raktárra, illetve

szállításra

Hátrány:

- drága - elég

nagy a kockázat

2.)

Idegen beszerzés

(vásárlás)

Előny:

- alacsonyabb az

ár, mint a saját
gyártásnál - alacsonyabb a
rizikó mint a saját
gyártásnál -
nagy a választék
Hátrány:
- szükséges a
raktározás -
szállítás is
szükséges és maga-sabb a
rizikó

Az
idegen beszerzés
történhet még
gyártótól vagy kereskedőtől.

Gyártótól
- nagy tételben szállít - kicsi a
választék – olcsóbb -
térben koncentrált
Kereskedőtől
- nincs limit a javak mennyiségé-ben -
nagy a választék - átveszi a
raktározási feladatokat

Centralizált
beszerzés:
ilyen beszerzés esetén a teljes
szükséglet
beszerzését egyetlen helyen
bonyolítják le.
Előny:
- nagybani
beszerzéssel együtt járó
előnyök - kvalifikált beszerzők
foglalkoztatása - a
marketingkonceptió
érvényesítése -
speciálizáló beszerzők
Hátrány:
- központi
raktárnak kell lenni - helyi igények
és a helyi beszerzési lehetőségek
figyelmen kívül hagyása - sematikus munka
Decentralizált
beszerzés:
a beszerzés ott történik, ahol a
szükséglet felmerül. Ilyenkor nem
célszerű
központi raktár kialakítása,
hiszen pótlólagos
szállítási
költségek merülnének
fel.

A
beszerzés szereplői: -
saját beszerzők (apparátus) -
bizományos (saját névre,
más cég
számlájára) -
ügynök, közvetítő
(jutalékot a kapnak a munkáért) -
beszerzési társulás

(független társaságok
stratégiai szövetségei)

Beszerzési

hatékonyság indexe = $\frac{\text{beszerzési költség}}{\text{elfordított összeg}} * 100$

Beszerzett

mennyiség * átlagár

Készletezés

motívumai

A készletek

tartását az indokolja, hogy fizikailag sem lehet, és gazdaságilag sem indokolt mindent ott és akkor előállítani, ahol és

amikor arra szükség van. A

termék-előállítás

és termékforgalmazás szakaszokra

bomlik, az egyes szakaszok közötti kapcsolatot a készletek teremtik meg.

Tranzakciós

motívum: a

készletek a termelés és

fogyasztás időben és térben

elkülönült szakaszait kötik

össze.

Tartalékképzési

motívum:

(óvatosság): bármi

történik, ne legyen gond

Spekulációs

motívum:

kedvező árú beszerzések,

felszámolás alatt álló

cég készleteinek kedvező áron

való felvásárlása.

Készletezési

költségek

csoportjai

1.)

Készlet-tartási

költségek:

raktárépületek,

raktárhelyiségek fenntartási,

üzemeltetési költségei,

dolgozók munkabére,

bérleti díj, tárolási

veszteség (roncsolás,

minőségromlás, lopás),

adminisztratív költségek,

biztosítás.

2.)

Készlet-utánpótlási

költségek:

szállítás,

átvétel,

minőség-ellenőrzés,

beszerzési adminisztráció.

3.)

Hiányköltségek:

készlet-hiánnyal

összefüggő, ki

nem elégített rendelések,

készlethiány miatt ki nem
elégített igény. A
készlettartási és a
készlet-utánpótlási
költségek között átváltás
van.

Minél nagyobb készletet tárolnak,
annál magasabb a készlettartási
költség,
viszont a
készlet-utánpótlási
költség alacsony. Ugyanakkor kisebb
készlet,
kisebb kész-lettartási
költség, viszont gyakran
beszerzés és a
készlet-utánpótlási
költség magasabb.

Átlagkészlet:

adott
időszakra vonatkozó nyitókészlet
és zárókészlet
különb-ség.

Minimum
készlet:

biztonságos működéshez szüks.
legalacsonyabb kész-let.

Maximum

készlet: teljes

kapacitáskihasználáshoz
szükséges készlet.

Biztonságos

készlet: olyan

tartalékkészlet, amely be nem

szállítás esetén is

biztonságos működést

biztosít.

Készletezési

modellek

A készletmodellek

struktúráját alapvetően

négy tényező

alakítja:

-

a

termék iránt jelentkező kereslet

természete

(egyenletes, változó, diszkrét, stb.)

-

a

készletfeltöltés módja, a

rendelt mennyiség

beérkezése (véletlen

hatások a beérkezett mennyiségre

és a beérkezés idejére, a

programozhatóság stb.)

-

a

termékszintű készletezési rendszer

működési

mechanizmusa, azaz azoknak az elveknek és módszereknek a rendszere, amellyel a döntéshozó a készletezési rendszer működését befolyásolja.

A készletezési mechanizmusok típusát a készletezés alapkérdéseire adott válaszok döntik el.

1.)
Időpontra vonatkozóan

- rögzített
(t) fix időpont

- akkor rendelék ha a készlet az érték alá csökken (s)

2.)
Mennyiségre vonatkozóan

- rögzített
(q) fix mennyiség minden rendeléskor

- annyit rendelünk, hogy a készletünk maximális szintet érjen el (S) I. tq-modell
Gazdaságos rendelési tétel nagyság modellje.

Készletezési mechanizmustípusok:

- t,q mechanizmus, gazdaságos rendelési tétel nagyság

idő - állandó nagyság
–
állandó rendelés
– ha a készlet 0,

- s-q mechanizmus, optimális tétel nagyság modell rendelés akkor van, ha a készlet s alá esik,

- t, s mechanizmus, idő
– állandó mennyiség
– változó

rendelés
 – ha
 a készlet 0
 -
 s,S
 mechanizmus
 idő
 – változó
 mennyiség
 –
 változó,
 rendelés
 – ha
 a készlet kisebb mint az S

A
 rendelési tétel (mint független
 változó) meghatározza a
 költségösszetevőket. Minnél
 nagyobb az egyszerre
 rendelt mennyiség (q), annál több lesz a
 készlettrartási költség,
 viszont a
 készlet-utánpótlási
 költség viszonylag kicsi. A kicsi
 rendelési tételnél
 fordítva van, a készlettrartási
 költség alacsony, viszont sokszor kell rendelni,
 ezért a
 készletutánpótlási
 költség magas.

A
 kereslet (éves szükséglet) „r”
 nagyságú. A
 készletutánpótlás
 késés nélkül
 történik, akkor amikor a készlet
 nullára csökken. A
 készlettrartás fajlagos
 költ-sége „c1”.

A
 készletutánpótlás fajlagos
 költsége „c3”.
 Optimális
 rendelési mennyiség:
 az a mennyiség, amely mellett a
 készlet-trartási
 költség és a
 készlet-utánpótlási
 költség a legkisebb.
 $q_0 = \sqrt{2 \times$
 készlet-utánpótlási
 költség (c3) x éves
 szükséglet (r)
 raktározási
 költségek x
 beszerzési ár (c1)

Integrált
 termelésirányítási
 rendszerek:
 1.

A
szükséglettervezési rendszer (MRP =
material
requirement planning) a végső
szükségletből kiindulva követi egy
összeszerelési folyamat egyes szintjein a
gyártandó termék bruttó
és nettó
mennyiségét. Figyelembe veszi a
készleteket, a
kapacitáskihasználást, az
időbeli gyártásütemezést.
Lehetőséget biztosít a
változások
átvezetésére. A
rendszer magas szintű
számítógépes
háttérrel feltételez.

2.

Az
éppen időben rendszer (just-in-time)
japán eredetű termelési rendszer. A
termelési folyamat során éppen a
szükséges
időre teljesítik az igényeket, s ha valahol
bármilyen hiba előfordul, ahhoz a
termelési folyamatot
leállítják, s a hiba
okozóját felderítik.
Számítógép
nélkül is működik, kis
cédulákon jelzik az egymást
követő fázisokat (a
cédulát
„kanban”-nak hívják). Ez a
sajátos termelésekészlet
nélkül magas
hatékonyságú.